

Merellä asennoidutaan entistä paremmin turvallisuuskysymyksiin

Kymmenessä vuodessa merenkulun asenteet ovat parantuneet. METKU-hankkeen mukaan muun muassa työkuultuuri on aiempaa avoimempaa ja tiimityötä tehdä enemmän.

■ Vuoden alussa alkaneen Merenkulun turvallisuuskulttuurin kehittämishankkeen eli METKUn tarkoituksena on selvittää Suomenlahden meriliikenteen turvallisuuden taso kesään 2010 mennessä. Jo nyt hankkeen tutkijat voivat todeta merenkulun asenteiden parantuneen viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Yksi syy tähän on ISM-koodin eli kansainvälisen turvallisuusjohtamisäänneksen käyttöönotto 1990-luvun lopulla. Muita ovat esimerkiksi Estonia-onnettomuuden muistijäljet, jotka ovat saaneet miehistön suhtautumaan vakavammin turvallisuusasioihin- ja myös harjoituksiin.

Oman osansa Itämeren onnettomuksiin tuo myös tarkkaa navigointia vaativa vesistö.

Yksi vaaratekijä johtaa toiseen

METKU jakautuu viiteen työpakettiin. Ensimmäisessä

Suomen aluevedet eivät ole helppoja navigoijalle. Alusten henkilöstömäärien pienentämisestä on seurannut jotain hyvääkin: se on pakoittanut miehistön parempaan tiimityöskentelyyn.

pyritään luomaan kunnon mittarit merenkulkuun kartoittamalla turvallisuuteen vaikuttavien tekijöiden ketju. Mittarit voisi myöhemmin ottaa käyttöön kaikissa Suomen varustamoissa ja ehkä myös kansainvälisesti.

–Käymme läpi onnettomuusraportit ja meidän pitäisi saada käsiimme varustamoilta tiedot myös läheltä piti-tilanteista, kertoo Teknillisen korkeakoulun professori Pentti Kujala.

Työpaketissa vertaillaan myös eri kulkuneuvojen onnetto-

muuksia ja niihin johtavia syitä. Laivaliikenteessä riskitekijöitä ovat muun muassa laivan lippuvaltion onnettomuusfrekvenssi, lastin vaarallisuus, miehistön pätevyys, aluksen kunto ja ympäristöolosuhteet.

Maamme vesiä pidetään vaikeakulkuisina, mutta tämä ei ole ainoa syy vaaratilanteisiin merellä.

–Suomen vesillä tapahtuu kymmenen karilleajoa vuodessa. Vastaavaa lukua ei ole muualla. Tämän luvun toivomme tietenkin myös tulevan alas, Pentti Kujala toteaa.

Virheistä opitaan

Tutkija Jouni Lappalainen ja professori Ulla Tapaninen Turun yliopiston Merenkulkualan koulutus- ja tutkimuskeskuksesta ovat tutkineet työpaketissaan turvallisuusjohtamisjärjestelmiä merenkulussa. He ovat tarkastelleet merenkulun turvallisuuskulttuuria ennen ja jälkeen Estonia-onnettomuuden sekä ISM-koodin vaikutusta turvallisuuteen. Mukana haastatteluosiossa on ollut kuusi varustamoa ja näiden jokaisen kuudesta pa-

riinkymmentä alusta.

–Sen olemme huomanneet, että nykyisin otetaan paremmin oppia virheistä ja läheltä piti-tilanteista. Lisäksi harjoituksiin on tullut lisää systemaattisuutta ja niissä harjoitellaan myös enemmän erikoistilanteita, kertoo Jouni Lappalainen.

Estonian kohtaloksi koituneen keulavisiirin ongelmat olivat olleet tiedossa jo ennen onnettomuutta. Samanlaisia ongelmia oli ollut muilla aluksilla ja Estoniaankin korjaussuunnitelma oli laadittu, mutta jostain syystä sitä ei ollut toteutettu.

–Estonia vaikuttaa monen mielissä edelleen, Jouni Lappalainen toteaa.

Tutkija kertoo kommunikaation laivoilla parantuneen, mikä johtuu osittain myös pienistä henkilökuntamääristä.

–Henkilöstöllä vastuuntuntoinen suhtautuminen harjoituksiin ja he uskaltavat keskustella asioista aiempaa avoimmin.

Missä ovat sosiaali- ja terveysturvatoimet?

Turun ammattikorkeakoulun tutkija Pekka Räisänen tehtävänä on selvittää turvallisuusjohtamisjärjestelmien parhaita käytäntöjä. Riskit tuntuvat kasvavan nykyisessä markkinayhteiskunnassa, missä tuotteet yritetään saada mahdollisimman nopeasti markkinoille hyötyä tavoitellessa. Samalla tärkeitä asioita laiminlyödään.

–Johto vaikuttaa siihen, kuinka isoja ne vuotavat reiät ovat. Parhaiten johto pystyy vaikut-

tamaan inhimillisten virheiden ehkäisyssä sekä siinä, että johto itse keskittyy olennaiseen, kertoo Räisänen.

Myös avoin keskustelu tuo hyviä tuloksia. Kun työnantajalleen kertoo jonkun ehdotuksen olevan jo käytössä toisella varustamolla, saattaa työnantaja suhtautua ehdotukseen myönteisemmin.

Kymenlaakson ammattikorkean tutkimusjohtaja Hilkka Dufva on selvittänyt turvallisuusjohtamista viranomaisverkostoissa. Hänen mukaansa monilla viranomaisilla on hyvät omat käytännöt, mutta eri viranomaisten yhteistyössä olisi petrattavaa.

–Monista ryhmistä ovat puuttuneet kokonaan sosiaali- ja viranomaiset, jotka pitävät huolta ruoasta, majoituksesta ja hoidosta, Dufva kertoo.

Samoin onnettomuustilanteessa toimijoilta saattaa puuttua yhteinen sanasto.

Kymenlaakson amk:ssa alkaakin ensi vuoden alusta forumi, jossa turvallisuusalan henkilöstön koulutus suunnitellaan yhdessä opiskelijoiden ja viranomaisten kanssa.

–Mukana ovat ensihoito- sairaanhoito- ja sosiaalialat. Tarkoituksena olisi tehdä prototyyppi, jota voisi käyttää valtakunnallisesti, Dufva kertoo.

Mukana METKUSSA ovat Turun yliopiston Merenkulkualan koulutus- ja tutkimuskeskus, Teknillinen korkeakoulu sekä Kymenlaakson ja Turun ammattikorkeakoulut.